

Beynəlxalq təşkilatlar delimitasiya və demarkasiya prosesini dəyərləndirirlər

Azərbaycanın İkinci Qarabağ müharibəsində Ermənistan üzərində qazandığı tarixi qələbə ölkəmizin güclü, qüdrətli orduya sahib olduğunu bütün dünyaya göstərdi. Bu güc, bu qüdrət qarşısında duruş gətirə bilməyən Ermənistan 30 ilə yaxın işğalda saxladığı torpaqlardan geri çəkilməyə məcbur oldu. 2020-ci ilin sentyabr-noyabr aylarında düşmən üzərində qazanılan qələbə regionda bir çox reallıqları dəyişdi. Bu dəyişikliyin nəticəsi olaraq artıq Azərbaycan və Ermənistan arasında delimitasiya və demarkasiya işləri aparılır.

Əslində, Azərbaycan və Ermənistan arasında yaradılmış sərhəd delimitasiyası üzrə Komissiyanın ilk görüşü 2022-ci ilin mayında keçirilmişdi. Ermənistan tərəfi əvvəlki ənənəsinə sadıq qalaraq bu mühüm prosesi ləngitmək üçün müxtəlif bəhanələr gətirərək görüşdən boyun qaçırdı. Amma bütün cəhdləri uğursuzluğa düşər olandan sonra Azərbaycanın tələblərini yerinə yetirməkdən başqa yolu qalmadı. Delimitasiya və demarkasiya prosesinə başlamaq üçün ilk müsbət irəliləyiş 2024-cü il aprelin 19-da keçirilən görüşdə əldə olundu. Həmin gün Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası arasında sərhəddə Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayevin və Ermənistan Respublikası baş nazirinin müavini Mqer Qriqoryanın sədrliyi ilə Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə Dövlət Komissiyası və Ermənistan Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi məsələləri üzrə Komissiyanın səkkizinci görüşü keçirildi. Delimitasiya prosesinin ilkin mərhələsində tə-

rəflər sərhəd xəttinin ayrı-ayrı hissələrinin keçmiş Sovet İttifaqı dövründə mövcud olan hüquqi cəhətdən əsaslandırılmış respublikalararası sərhədə uyğun olaraq Bağanı Ayrım, Aşağı Əskipara, Xeyrimli və Qızılhacılı yaşayış məntəqələri arasında bilavasitə keçməsinə razılaşırdılar.

Dörd kəndin təhvil verilməsi sərhədlərin dəqiqləşdirilməsi məsələsində atılan çox müsbət addımdır. Azərbaycan ilə Ermənistan arasındakı sərhəddə koordinatların dəqiqləşdirilməsi işləri çərçivəsində aparılan geodeziya ölçmələri əsasında ilk sərhəd dirəkləri quraşdırılıb. Xatırladaq ki, delimitasiya xəritədə iki dövlət arasında sərhədlərin müəyyən edilməsi prosesinə aiddir, demarkasiya isə yerdəki sərhədlərin fiziki olaraq qeyd olunmasını özündə ehtiva edir.

Danışıqların Azərbaycan və Ermənistan ərazilərində aparılması tərəflər arasında münasibətlərin daha da yaxşılaşmasına, qarşılıqlı etimad mühitinin formalaşmasına müsbət təsir edib. Hadisələrin hazırkı gedişi pozitiv düşünməyə imkan versə də, Ermənistan tərəfdə bəzi narahatlıqların olduğunu görürük. Dörd kəndin qaytarılması ilə bağlı razılaşmadan sonra Ermənistanın

daxilində buna qarşı revansistlərin etirazları başlayıb. Xarici ölkələrin müdaxiləsi, dini institutların etiraz dalğasına rəhbərlik etmək cəhdləri və başqa amillər göstərir ki, rəsmi İrəvan başqa güclər tərəfindən idarə olunur.

Azərbaycan və Ermənistan sərhədində delimitasiya və demarkasiya prosesində irəliləyişlərin müşahidə edilməsi müsbət haldır. Bu, ərazi mübahisələrinin həlli üçün əlverişli zəmin yaradır, həmçinin Cənubi Qafqaz regionunda sülh və sabitliyin yaranmasına təkan verir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev VI Ümumdünya Mədəniyyətərarası Dialoq Forumunda çıxışı zamanı Azərbaycan-Ermənistan arasında aparılan delimitasiya və demarkasiya işlərindən bəhs edərək demişdir: "Ötən ilin sentyabr ayında biz ərazi bütövlüyümüzü, suverenliyimizi tam bərpa edəndən sonra Ermənistanın dırnaqarası qarantoları tərəfindən siyasi hücumlara məruz qaldıq. Buna baxmayaraq, biz yenə sülh təklif etdik. İndi isə biz, əslində, müsbət tendensiyaya və sülhə doğru gedirik, sərhədlərin delimi-

tasiyası başlayıb. Nəinki delimitasiyası, hətta demarkasiyası başlayıb. Mən burada çıxış etdiyim zaman bu iş gedir. Buna iki ölkə tərəfindən hər hansı bir vasitəçi olmadan nail olunub. Bu, bir daha onu göstərir ki, bizə vasitəçi lazım deyil. Xüsusən də o insanlar ki, məhz öz məqsədlərini güdürlər və yardım etmək istəməzlər. Onlar bizim bölgəyə öz fərdi, siyasi və iqtisadi maraqları naminə müdaxilə etmək istəyirlər. Onlar həmin alova yenidən odun atmaq istəyirlər. Biz Cənubi Qafqazda buna icazə verməyəcəyik, imkan verməyəcəyik. Otuzillik toqquşmadan sonra Ermənistan da aydın şəkildə anlayır ki, biz Cənubi Qafqazda sülh istəyirik və sülh bu bölgədə yalnız Azərbaycanla Ermənistan arasında normallaşma vasitəsilə həll oluna bilər".

Bəzi beynəlxalq təşkilatlar və ölkələr Azərbaycan və Ermənistan arasında aparılan delimitasiya və demarkasiya prosesini yüksək dəyərləndirirlər. Avropa İttifaqının Ermənistandakı nümayəndə heyətinin rəhbəri Vasilis Maraços proseslə bağlı yerli mətbuata açıqlamasında deyib:

"Ermənistan və Azərbaycan 1991-ci ildə Almatı Bəyannaməsini imzalayıb. Ona əsasən 11 sovet respublikası onların inzibati sərhədlərinin həm də beynəlxalq sərhədləri ola biləcəyini bəyan edib. Bu öhdəlik 2022-ci ildə Praqada baş nazir Paşinyan və Prezident Əliyev tərəfindən təsdiqlənib. Bu, həm də bu ölkələrin hər birinin Aİ tərəfindən tanınması üçün əsasdır. İnzibati sərhəd heç vaxt beynəlxalq sərhəd olmayıb, ona görə də onun düzgün demarkasiyası və delimitasiyası lazımdır, lakin bizim üçün əsas hər iki ölkənin imzaladığı Almatı Bəyannaməsidir."

İordaniya Haşimilər Krallığının Xarici İşlər və Mühacir Məsələləri Nazirliyi Azərbaycan və Ermənistan arasında dörd kəndlə bağlı əldə olunan razılaşmaya və iki ölkə arasında davam edən demarkasiya sөylərinə dəstəyini bildirib. Bu barədə nazirliyin sözcüsü Sufian Qudah bəyan edib. O, İordaniyanın iki ölkə arasında sabitlik və təhlükəsizliyin gücləndirilməsinə xidmət edən bu təşəbbüsləri dəstəklədiyini bildirib

Bu gün Azərbaycan-Ermənistan sərhədində aparılan delimitasiya və demarkasiya işləri 44 günlük Vətən müharibəsində qazanılmış qələbənin nəticəsidir. İki ölkə arasında basdırılan sərhəd dirəkləri düşmən üçün gözdağı, dostlarımız üçün iftixar və qürur xəttidir. Bu, sərhəd dirəkləri həm də sülhə, əmin-amanlığa aparıcı etibarlı yoldur.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"